

Avtorji: Naja Marot, Pina Klara Petrovič Jesenovec, Erblin Berisha, Cemre Betul Ay, Giancarlo Cotella, Julika Jarosch, Lauren Mosdale, Katharina Gasteiger, Maya Knevels

Grafično oblikovanje: Nina Stubičar, Cemre Betul Ay

Informacije o projektu: GOVQoL – Krepitev lokalnega upravljanja alpskih skupnosti za boljšo kakovost življenja, obdobje 2021-2027

Projektno partnerstvo: Univerza v Ljubljani – Slovenija (vodilni partner), Omrežje občin Povezanost v Alpah – Nemčija, Politehnična univerza v Torinu – Italija, CIPRA – Francija

Fotografije: Pina Klara Petrovič Jesenovec

Projekt sofinancira Evropska unija prek programa Interreg Območje Alp.

KLIKNI NA NAŠO STRAN!

Reference:

¹Marot, N., Bevk, T., Debevec, M., Klepej, D., Stubičar, N., Petrovič Jesenovec, P. K. (2023, 31. december). 10. poročilo o stanju Alp: kakovost življenja – 8. Studija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.

²Marot, N., Bevk, T., Debevec, M., Klepej, D., Stubičar, N., Petrovič Jesenovec, P. K. (2025). 10. Poročilo o stanju Alp: kakovost življenja. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.

³Teston, F., & Bramanti, A. (2018). EUSALP in izziv politik upravljanja na več ravneh v Alpah. Worldwide Hospitality and Tourism Themes, 10(2), 140–160.

⁴Layard, R. (2021). Dobro počutje kot cilj politike. LSE Public Policy Review, 2(2). <https://doi.org/10.31389/lseppr.46>

⁵Program Združenih narodov za razvoj (UNDP). (1997). Upravljanje in trajnostni človeški razvoj. Dokument o politiki upravljanja UNDP. <https://digitallibrary.un.org/record/492551?ln=en&v=pdf>

POMEN KAKOVOSTI ŽIVLJENJA PRI LOKALNEM UPRAVLJANJU

IZHODIŠČA PROJEKTA KRATKA RAZLIČICA

1 Zakaj DOKUMENT IZHODIŠČ

Ta dokument je podlaga za nadaljnje aktivnosti projekta GOVQoL—Krepitev lokalnega upravljanja alpskih skupnosti za boljšo kakovost življenja. Namen dokumenta je zagotoviti poenoteno razumevanje koncepta kakovosti življenja in njegovega pomena pri lokalnem upravljanju. Dokument poudarja, zakaj je treba krepiti vključenost in aktivnosti lokalnega upravljanja na področju kakovosti življenja.

Ciljne skupine:

Lokalna raven:
Pripravljalci politik in odločevalci, kot so zaposleni v lokalni upravi, izvoljeni predstavniki, izvajalci politik, ponudniki storitev in predstavniki lokalnih nevladnih organizacij.

Nacionalna raven:
Predstavniki nacionalnih ministrstev, odgovorni za prostorsko načrtovanje ali druge relevantne sektorje, kot so zdravje, gospodarstvo in izobraževanje.

Nadnacionalna raven:
Predstavniki alpskih organizacij in iniciativ, kot so EUSALP, Alpska konvencija, različni programi EU financiranja, tudi program Območje Alp, in alpske nevladne organizacije, kot je CIPRA.

Ciljne skupine

2 KONCEPT kakovosti življenja

Kakovost življenja se nanaša na življenjske razmere – zaznane in dejanske – na določenem območju, ki vključujejo gospodarske, družbene in okoljske vidike.

V zadnjih 15 letih je v javni politiki koncept kakovosti življenja spet postal pomembnejši. Številne evropske države so uvedle platforme za širjenje informacij o tej tematiki in tudi vzpostavile sisteme za spremljanje kakovosti življenja. Čeprav obstajajo številne opredelitve in koncepti kakovosti življenja, obstaja soglasje, da je koncept večdimenzionalen in obsega različne vidike vsakdanjega življenja in življenjskih pogojev ljudi. Na posvetovanjih z deležniki v GOVQoL je bilo opredeljenih več ključnih tem kakovosti življenja, ki so še posebej pomembne za alpske skupnosti:

Kakovost življenja v alpskih skupnostih

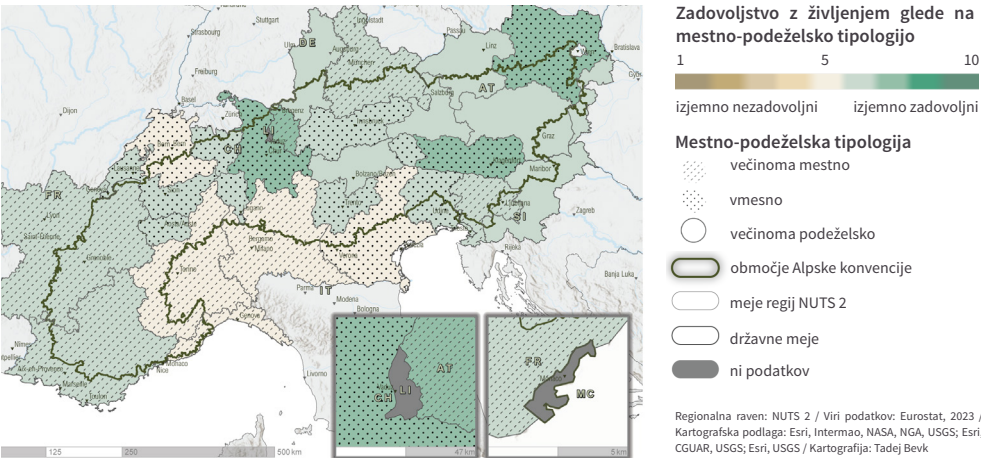
- 1. Dostop do storitev splošnega pomena,** zlasti na oddaljenih in podeželskih območjih (tj. zdravstvene storitve, izobraževanje, policija, poštne storitve, socialna varnost ipd.)
- 2. Kakovost infrastrukture,** vključno s cestami in internetno povezljivostjo
- 3. Javni prevoz** in velika odvisnost od osebnega avtomobila
- 4. Dostopnost stanovanj** in možnosti za dolgoročni najem
- 5. Razmere na trgu dela**
- 6. Prostočasne dejavnosti**
- 7. Kraji za** neformalno in formalno **druženje**
- 8. Udeležba javnosti** pri oblikovanju politik in demokratično udejstvovanje

Vsaka alpska skupnost lahko glede na svoje lokalne okoliščine daje prednost različnim temam ali celo opredeli dodatne teme, ki niso navedene. Poleg raznovrstnosti tem v alpskem prostoru obstajajo tudi razlike v terminologiji: izraz “kakovost življenja” se uporablja predvsem v Avstriji in Sloveniji, Švica in Lihtenštajn raje uporabljata “dobro počutje” ali “blaginjo”, ki se v nemškem jeziku uporabljata enakovredno.

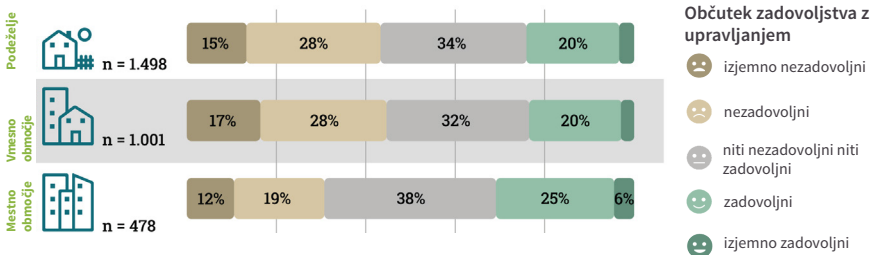
3

Kakovost življenja v ALPAH

Kot je ugotovljeno v 10. poročilu o stanju Alp¹, so prebivalci alpskega območja na splošno zelo zadovoljni z življenjskimi pogoji. Kljub temu je še vedno mogoče izboljšati nekatere vidike kakovosti življenja, kot so dostopnost stanovanj, upravljanje in delovni pogoji. Poglavitna prednost alpske regije – dobro ohranjeno in neokrnjeno naravno okolje – lahko v prihodnosti zaradi številnih dejavnikov, kot so podnebne spremembe, omejen javni prevoz, omejen dostop do storitev in tveganje naravnih ujm, postane ogrožena. Ti dejavniki lahko srednjeročno občutno zmanjšajo kakovost življenja. Pomemben izziv na področju zagotavljanja kakovosti življenja je upravljanje, ki je bilo do zdaj večkrat ocenjeno kot slabo². Upravljanje je eden izmed ključnih vidikov kakovosti življenja, ki je zelo odvisen od nacionalnega konteksta in obstoječega okvira upravljanja. Kljub zgodovinski tradiciji obstoja alpskih mrež sodelovanja in skupnih institucij³ lokalno prebivalstvo izraža nezadovoljstvo s politiko in procesi odločanja, pri čemer več kot 75 % vprašanih bodisi ni zadovoljnih bodisi niti niso niti so zadovoljni. Poleg tega je opazno pomanjkanje udeležbe državljanov v procesih upravljanja². Zato morajo alpske lokalne skupnosti in deležniki pozornost upravičeno nameniti kakovosti življenja in njenemu upravljanju.

Slika 1: Splošno zadovoljstvo s kakovostjo življenja v Alpah.²

Slika 2: Zadovoljstvo z upravljanjem, ob upoštevanju mesto-podeželske tipologije.²

5

IZZIVI pri upravljanju kakovosti življenja na lokalni ravni

Kot so pokazale študije, se pri upravljanju kakovosti življenja v alpski regiji pojavlja **veliko izzivov**. Številni dejavniki lahko ovirajo sposobnost lokalnih skupnosti za zagotavljanje velike kakovosti življenja. Med temi dejavniki so:

- Geomorfološke značilnosti**: alpske regije, ki vplivajo na vzorce poselitve, dostopnost, čas potovanja do osnovnih storitev ter stroške razvoja in vzdrževanja infrastrukture.
- Vpliv ekstremnih vremenskih pojavov in podnebnih sprememb** – okoljski dejavniki, ki lahko poškodujejo infrastrukturo in ogrozijo zdravje in varnost prebivalcev Alp.
- Selitveni trendi**, ki vplivajo na trg dela, zaposlitvene možnosti in trg sekundarnih bivališč.
- Turizem kot pomembna gospodarska dejavnost**, ki po eni strani pozitivno pripomore h gospodarstvu in trgu dela, po drugi strani pa je zaradi podnebnih sprememb pomemben prihodnji izziv;
- Digitalizacija in tehnološki napredek** prinašata nove rešitve in možnosti za življenje v skupnosti in zaposlitvene možnosti.
- Spremembe v življenjskem slogu** v smeri individualizacije ovirajo ohranjanje socialne kohezije alpskih naselij.

Glede na te izzive bi morala **vloga lokalnih skupnosti** pri zagotavljanju visoke kakovosti življenja vključevati te aktivnosti:

- Izvajanje nadnacionalnih, nacionalnih in regionalnih politik**, relevantnih za kakovost življenja, tudi sektorske politike.
- Razvoj lokalnih strateških politik** in izvedbenih ukrepov (tudi pilotnih pobud), namenjenih izboljšanju kakovosti življenja.
- Zagotavljanje osnovnih storitev** prebivalcem za zagotovitev dostopa do dobrin in osnovnih storitev splošnega pomena (kot so javni prevoz, zdravstvene storitve, osnovnošolsko izobraževanje in otroško varstvo).
- Stalno spremljanje kakovosti življenja** in zadovoljstva prebivalcev.
- Vključitev civilne družbe** v postopke oblikovanja in izvajanja politik na področju kakovosti življenja.
- Upoštevanje ranljivih skupin** pri pripravi ukrepov za podporo veliki kakovosti življenja, tudi mladih, starejših in drugih marginaliziranih skupin prebivalstva.

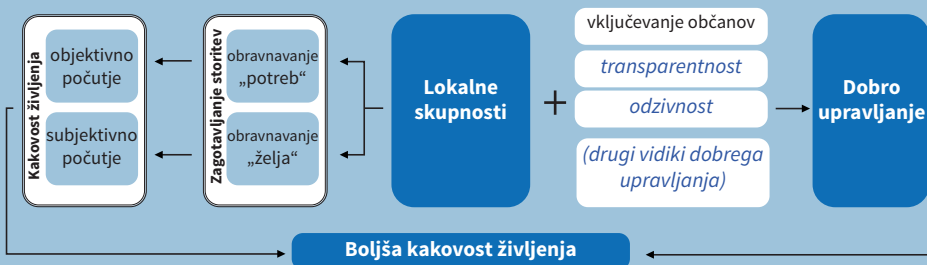
Vloga lokalnih skupnosti

4

Vloga LOKALNIH SKUPNOSTI in UPRAVLJANJA pri zagotavljanju kakovosti življenja

Študije o upravljanju kakovosti življenja so pokazale, da je “zadovoljstvo z življenjem eden najpomembnejših dejavnikov, ki vpliva na odločanje volivcev; tako lahko nezadovoljstvo s kakovostjo življenja prinese izgubo do 6 % glasov”.⁴ To kaže na potrebo po obravnavi te teme na lokalni ravni in v javni upravi. Lokalne oblasti lahko aktivno vplivajo na več vidikov kakovosti življenja s storitvami, ki jih zagotavljajo, in življenjskimi pogoji, ki jih ustvarjajo.

Lokalne oblasti lahko pomembno vplivajo na blaginjo državljanov z obravnavo potreb in želja, krepitvijo zmogljivosti posameznikov in krepitvijo participativnega upravljanja⁵.

Slika 3: Vloga lokalne uprave pri zagotavljanju kakovosti življenja.

Upravljanje se nanaša na sprejemanje in izvajanje odločitev, vključevanje deležnikov in krepitev transparentnosti uprave, zaupanja vanjo in sodelovanja.

V sistemu **lokalnega upravljanja več deležnikov** pomembno **pripomore k izboljšanju kakovosti življenja**. To so:

- Občine** morajo dati prednost kakovosti življenja kot osrednji temi politične agende in koncept vključiti v glavne strateške dokumente. Poleg tega so odgovorne za vzpostavitev mehanizmov za spremljanje kakovosti življenja, zagotavljanje storitev splošnega pomena in omogočanje udeležbe javnosti pri oblikovanju politik.
- Lokalna združenja, mladi, civilna družba, lokalni podjetniki in posebne družbene skupine** so ključni pri pripravi in izvajanju politik. Moč njihovega glasu in njihov vpliv na oblikovanje politik sta odvisna od dinamike delovanja lokalne skupnosti. So tudi pobudniki in izvajalci lokalnih projektov od spodaj navzgor.
- Ponudniki javnih služb in javnih storitev** zagotavljajo storitve splošnega pomena.
- Lokalne akcijske skupine** so raznovrstna mešanica lokalnih deležnikov, ki sodelujejo v razpravah za določitev pristopov od spodaj navzgor in projektov za izboljšanje kakovosti življenja.

6

Projekt QOVQoL ODGOVARJA na izzive in krepí lokalne skupnosti na področju kakovosti življenja

The GOVQoL project responds to these challenges and **contributes to empowering the role of the local communities in regards to the quality of life**, by delivering the following activities:

- Izvedba delavnic z lokalnimi skupnostmi** za oceno trenutnega stanja upravljanja kakovosti življenja v izbranih alpskih skupnostih, prepoznavanje vrzeli in razvoj ustreznih rešitev.
- Organiziranje seminarjev za ozaveščanje** za boljše razumevanje upravljanja kakovosti življenja in posledic tega upravljanja na alpske skupnosti.
- Priprava priročnika**, ki bo podrobno opisoval najboljše prakse in instrumente upravljanja na področju kakovosti življenja.
- Oblikovanje lokalnih načrtov** za nadgradnjo lokalnih strategij in dolgoročno vključevanje kakovosti življenja v procese oblikovanja politik.
- Razvoj smernic za izboljšanje lokalnega upravljanja** kakovosti življenja na celotnem območju Alp, ki bodo na voljo v vseh alpskih jezikih.